

ĐẠO ĐỨC BÁC HỒ

GIỮA MÙA XUÂN CÁCH MẠNG

VŨ KHIÊU

CHÀO XUÂN 1986

Lịch sử đang đem lại cho chúng ta ánh sáng rực rỡ nhất của mùa xuân cách mạng, ánh sáng từ Đại hội lần thứ VI của Đảng sẽ họp năm nay.

Lịch sử cũng đặt chúng ta trước những vấn đề rất phức tạp, giao cho chúng ta những nhiệm vụ rất lớn lao, đặt chúng ta trước những thử thách chưa từng có.

Xuân 1986 đã mở đầu bằng những tràng pháo vỗ tay như sấm ở Đại hội Anh hùng và Chiến sĩ thi đua toàn quốc. Các cháu yêu quý của Bác Hồ hôm nay, những người được tuyên dương và cả những chưa được tuyên dương nữa, đang giương cao lá cờ của Bác, bộc lộ tài năng và khí phách ở mọi địa phương trên mọi lĩnh vực.

Thời kỳ quá độ là thời kỳ diễn ra cuộc đấu tranh gay gắt giữa cái mới và cái cũ, giữa chủ nghĩa tập thể và chủ nghĩa cá nhân, giữa lao động và bóc lột, giữa tiến bộ và lạc hậu. Trong hoàn cảnh này, nếu giữa đất nước anh hùng có nảy sinh những hiện tượng tiêu cực thì điều đó cũng dễ hiểu. Cũng giống như giữa những khóm hoa tươi trong vườn mọc lên những cây cỏ dại.

Hôm nay, trên đất nước ta mức độ phát triển kinh tế còn thấp, công tác quản lý lại còn nhiều thiếu sót. Đời sống của người dân chưa được cải thiện. Thêm vào đó là sự phá hoại thường xuyên của kẻ địch từ các mặt chính trị, kinh tế, quân sự và văn hóa. Trong hoàn cảnh này, nếu như ít được tu dưỡng về đạo đức, ít được giáo dục về chính trị ít được rèn luyện trong sản xuất và chiến đấu thì có những hiện tượng bi quan, dao động, đó cũng là dễ hiểu. Trong hoàn cảnh này, nhiều người đã xa rời con đường “Sống, chiến đấu, lao động và học tập theo gương Bác Hồ”, và đứng bên vực thẳm của sự sa đoạ.

Bác Hồ ra đi để lại cho chúng ta muôn vàn tình thương yêu với những lời dặn dò đầy tâm huyết. Suốt đời, Bác đã không ngừng chống chủ nghĩa cá nhân, nêu cao chủ nghĩa tập thể, Bác đã sống khắc khổ, tiết kiệm từng đồng tiền, bát gạo cho đất nước. Thực hiện điều mong mỏi thiêng liêng của Bác đối với tiền đồ của cả đất nước và phẩm hạnh của mỗi con người, chúng ta có thể nào làm ngơ được những hiện tượng cá nhân ích kỷ chỉ lo cho cuộc sống của riêng mình và gây thiệt hại cho xã hội.

Bác Hồ không còn nữa. Nhưng Bác đã để lại cho chúng ta những lời nói và việc làm bất diệt. Bác tiếp tục vẫy gọi chúng ta từ phía trước. Bác tiếp thêm sức mạnh cho chúng ta từ đạo đức cách mạng sáng ngời của Bác. Bác vẫn như ở bên cạnh chúng ta để cùng chúng ta vượt mọi khó khăn, đạt tới những thắng lợi mới, thành công mới.

Trong dịp này, giới khoa học xã hội tổ chức Hội nghị để bàn riêng về đạo đức cách mạng của Bác Hồ.

Sứ mệnh của khoa học là làm sáng tỏ bản chất cách mạng và con đường hình thành đạo đức của Bác. Vì đâu mà đạo đức của Bác đã tạo nên một sức mạnh vô tận trong sự nghiệp của Đảng ta? Sức mạnh đã đưa Bác tới đỉnh cao của những giá trị chân chính của con người. Sức mạnh đang dẫn dắt mọi ý nghĩ và việc làm của chúng ta trên con đường quang vinh của Bác.

Chúng ta chỉ có thể đi tới những kết luận khoa học về đạo đức cách mạng dưới ánh sáng của chủ nghĩa mac - Lê-nin, dưới ánh sáng của chính Bác Hồ.

II

MỘT ĐỈNH CAO CỦA CHỦ NGHĨA NHÂN ĐẠO CỘNG SẢN.

Nhớ lại những ngày Bác mất. Suốt mấy hôm rờng “đời tuôn nước mắt, trời tuôn mưa”. Mưa tầm tã như nước mắt của cả trời đất, núi sông, nước mắt của toàn thể nhân dân ta khóc Bác.

Không biết đã có bao nhiêu vị chúa tể từng khiến cho hàng trăm triệu người quỳ chân kính sợ nhưng đến khi chết đi, chẳng có một giọt nước mắt nào nhỏ xuống để tiếc thương.

Bác thì khác, Bác ra đi, nhân dân ta mất một người thầy, một người cha, một người bác. Tồn thất ấy không có gì bù đắp được.

Mọi người đã vô cùng xúc động khi được thăm nhà sàn của Bác. Trong căn phòng đơn sơ, cả gia tài một vị Chủ tịch nước chỉ vẹn vẹn một chiếc va-li, một đôi rệp cao su và mấy manh áo vải.

Mọi người xúc động nghe kể lại cuộc sống hằng ngày của Bác, Bữa ăn giản dị một khúc cá, một bát canh với mấy quả cà. Với tấm lòng kính yêu vô hạn đối với Bác, mọi người đều thích nghe kể về những mẫu đời tư tuyệt đẹp này. Nhưng nếu từ đó nghĩ rằng đây chính là đạo đức cách mạng của Bác Hồ thì đó lại là một điều ngộ nhận. Không thể quanh quẩn ở dưới bàn chân của Bác để chỉ nhìn Bác với đôi dép cao su. .

“Mong manh áo vải hồn muôn trượng”. Chỉ có thấy được tâm hồn muôn trượng lồng lộng trên cao của Bác, phải vượt lên trên những hiện tượng sinh hoạt này mới hiểu hết được ý nghĩa của chiếc áo vải mong manh, mới thấy được tấm lòng cao cả của Bác không ở đôi dép và manh áo ấy. Tấm lòng ấy trùm lên trên cả Tổ quốc và nhân loại, và tấm lòng ấy “ôm cả non sông mọi kiếp người”. Và coi là anh em của mình cả bốn phương vô sản.

Với tâm hồn muôn trượng ấy, Bác đã hiến dâng cả cuộc đời cho đồng bào mình, nhân dân lao động toàn thế giới, cả hôm nay và ngày mai.

Người ta đã từng nói nhiều về cuộc sống khắc khổ, về lòng thương người, về sự hy sinh của Bác. Tuy nhiên, những điều này cũng chưa đủ để nói lên đạo đức của Bác.

Đời này qua đời khác, đã từng có hàng vạn người, hàng trăm vạn người từng sống khắc khổ trong tu hành, từng thương người, từng lấy thân mình làm vật hiến tế. Điều gì đã thúc đẩy họ sống như thế và làm như thế? Đó là sự đòi hỏi của tôn giáo và đòi hỏi của thứ đạo đức duy tâm được coi như những “mệnh lệnh vô thượng”.

Ở Bác Hồ thì khác. Ở đây, không phải là sự xóa bỏ cá nhân một cách giản đơn, mà chính là sự tìm thấy cá nhân mình từ trong lòng xã hội. Thực ra cá nhân nào cũng mang tính xã hội. Xã hội là điều kiện ra đời và phát triển của cá nhân. Đó là một đặc điểm bản chất đã khiến cho con người phân biệt với coi vật. Xã hội có giai cấp đã tạo ra sự đối lập giữa cá nhân và xã hội. Xã hội trở thành sự tha hóa của cá nhân, xa lạ với cá nhân và thù địch với cá nhân. Cá nhân là sự tha hóa của xã hội, tách khỏi xã hội và chống đối lại xã hội.

Chỉ trên lập trường của giai cấp công nhân và xuất phát từ bản chất của chủ nghĩa xã hội mới có sự thống nhất hoàn chỉnh giữa xã hội và cá nhân. Giải phóng xã hội là điều kiện để giải phóng cá nhân, và sự phát triển của cá nhân là cơ sở cho sự phát triển của xã hội.

Chỉ trong điều kiện đó mới hình thành nên phương châm sống của chúng ta hôm nay : “mỗi người vì mọi người, mọi người vì mỗi người”.

Bác Hồ đã sớm đạt tới điều này từ tác động qua lại giữa hoàn cảnh xã hội và bản lĩnh cá nhân. Bác sinh ra từ một dân tộc mà sự gắn bó giữa người và người để vừa chống thiên tai vừa chống địch họa đã trở thành điều kiện quan trọng bậc nhất của sự tồn tại của mỗi cá nhân và của cả xã hội Việt Nam.

Tình hình này đã tạo nên truyền thống yêu nước thương dân suốt bốn nghìn năm lịch sử của nhân dân ta và đã kết tinh lại ở Bác Hồ .

Lớn lên từ một gia đình yêu nước, từ một quê hương nghèo khổ, từ một Tổ quốc sống trong nô vong. Bác Hồ đã nuôi dưỡng được trong bản thân mình tình cảm mãnh liệt của nhũ nghĩa yêu nước.

Xúc tiếp với phong trào công nhân quốc tế, tiếp thu chủ nghĩa mac - lenin, dần mình trong cao trào cách mạng, Bác Hồ đã chọn lựa cho mình một lẽ sống coi như xu hướng tất yếu của thời đại chúng ta. Đó là lẽ sống cao cả thể hiện sự thống nhất giữa xã hội và cá nhân, giữa thương người và thương mình, giữa chủ nghĩa yêu nước và chủ nghĩa quốc tế vô sản. Lẽ sống ấy đã trở thành lòng ham muốn vô hạn của Bác, chi phối mọi ý nghĩ và việc làm của Bác.

Chính vì lẽ trên đây mà ở Bác Hồ, hy sinh không phải là sự từ bỏ giản đơn về bản thân mình, mà ngược lại hy sinh ở đây chính là sự khẳng định bản thân một cách mạnh liệt nhất. Ở đây, hy sinh những nhu cầu vật chất, hy sinh cả bản thân mình, hy sinh cả tuổi trẻ và khát vọng chính là để sống một cuộc sống đáng sống nhất để đổi lấy một nhân cách cao cả mà không có gì ngang giá. Ở đây, thương người không đối lập với thương mình. “Thương người như thể thương thân”, hộ người như Bác chính là bản thân Bác.

Chủ nghĩa nhân đạo cộng sản không chỉ hướng một chiều về nhân loại, về người khác, mà còn hướng về bản thân mình là sự giải phóng cho chính mình trong cuộc đấu tranh giải phóng cho giai cấp và nhân loại.

Ở đây, sự khắc khổ không phải là đau khổ, không phải là sự áp đặt từ bên ngoài mà là một sự chấp nhận tự giác của con người tràn đầy hạnh phúc, con người đã đạt tới đỉnh cao của tự do, theo nghĩa chân chính của từ này.

III

MỘT MẪU MỤC CỦA CHỦ NGHĨA ANH HÙNG CÁCH MẠNG

1. Người ta thường nói rằng, điều nổi bật trong đạo đức của Bác Hồ là tình thương. Nhưng tình thương lại chưa phải là đạo đức.

Bao nhiêu tôn giáo trên trái đất và bao nhiêu kiểu đạo đức duy tâm đã từng thuyết giáo về tình thương. Nhưng tình thương ở đây chỉ là ngôn ngữ của sự bất lực.

Phật đã từng thương người, nhưng bể trầm luân của Ngài vẫn tràn đầy nước mắt.

Chúa đã từng thương người và chịu đóng đinh trên thập giá. Nhưng thập giá của Ngài vẫn không cứu được con chiên ra khỏi khổ đau.

Không phu tử đã từng thương người, nhưng tình thương ấy chỉ ru ngủ nhân dân trong cảnh áp bức và bóc lột.

Trong *đạo đức cách mạng* của Bác Hồ, tình thương chỉ có ý nghĩa và chỉ trở thành một giá trị đạo đức khi nó gắn liền với hành động cách mạng, đem lại tự do và hạnh phúc cho nhân dân, Đạo đức cách mạng không ở thiện ý giấu kín ở trong lòng, mà là ở việc làm và công hiến.

Hồ Chủ tịch đứng ở đỉnh cao của đạo đức, bởi vì Người không chỉ thương nước, thương dân, mà còn biến tình thương ấy thành cuộc chiến đấu kiên cường, tạo ra bước ngoặt lớn nhất trong lịch sử Việt Nam và góp phần vào sự nghiệp cách mạng của toàn thế giới.

Công lao vĩ đại ấy của Người chính là giá trị đạo đức cao nhất trong đạo đức cách mạng của Người. Bởi công lao ấy chứa đựng bao nhiêu tâm huyết về nghị lực trong suốt cuộc đời đầy gian khổ và thử thách để vượt qua mọi khó khăn, hoàn thành mọi nhiệm vụ, đánh thắng mọi quân thù. Chính vì thế mà đạo đức cách mạng của Người là sự kết hợp chủ nghĩa nhân đạo cộng sản và chủ nghĩa anh hùng cách mạng trong mọi ý nghĩ và việc làm.

2. Chủ nghĩa anh hùng cách mạng trước hết đòi hỏi một quyết tâm rất lớn trước mục tiêu của cách mạng. Bác luôn luôn dạy chúng ta : “Phải quyết tâm chiến đấu, quyết tâm chịu khổ, quyết tâm khắc phục mọi khó khăn, quyết tâm chấp hành chính sách của Trung ương Đảng và Chính phủ. Nghĩa là, trong thái độ, trong tư tưởng, trong hành động, trong chiến đấu, bất kỳ một việc lớn hay việc nhỏ đều phải có quyết tâm làm cho bằng được”⁽¹⁾

Trước những ngày Tổng khởi nghĩa, Bác quyết tâm: “Dù có phải đốt cháy cả dãy Trường sơn cũng kiên quyết giành cho được độc lập”.

Khi đế quốc vẫn ngoan cố xâm lược nước ta, Bác quyết tâm: “Cứ đánh, đánh cho đến thắng lợi hoàn toàn, đánh cho đến độc lập và thống nhất thật sự”⁽²⁾.

⁽¹⁾ Hồ Chủ tịch với các lực lượng vũ trang nhân dân, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1962, tr. 137

⁽²⁾ Nhân dân ta rất anh hùng, Nxb. Văn học, Hà Nội, 1960, tr. 96

Trong những ngày giặc Mỹ giội hàng triệu tấn bom xuống làng mạc, nhà cửa chúng ta, Bác quyết tâm : “Dù nó ném hóa biễn cũng phải giải phóng miền Nam cho kỳ được”⁽³⁾.

Quyết tâm trên đây nói lên nghị lực phi thường của Bác trước mục đích cao cả mà Bác vốn đặt cho mình : “Cả đời tôi chỉ có một mục đích là phấn đấu Cho quyền lợi của Tổ quốc và hạnh phúc của nhân dân”.

3. Quyết tâm của Bác Hồ tuyệt đối không giống chút nào với các loại ý chí luân. Quyết tâm ấy là một thành tố của chủ nghĩa anh hùng cách mạng, thể hiện sự nhận thức sâu sắc về đặc điểm của thời đại, về quy luật của xã hội, về tính tất yếu của lịch sử.

Bài học mà Bác để lại cho chúng ta là suốt đời học tập và nghiên cứu, để từ đỉnh cao của lý luận Mác - Lê-nin tìm hiểu tỉ mỉ và sâu sắc về xã hội Việt Nam, để từ đó chế định ra những đường lối đúng đắn, đưa cách mạng Việt nam đến thành công.

Người luôn luôn nhắc nhở rằng coi thường lý luận và thoát ly thực tế thì chỉ có thể đi đến chủ nghĩa quan liêu và không thể tránh được thất bại.

Chính trên cơ sở thực tiễn phong phú ấy và tư duy sáng suốt ấy. Bác Hồ đã vô cùng sáng tạo trong việc hình thành đường lối chiến lược và sách lược của cách mạng Việt Nam. Để đưa cách mạng Việt Nam đến thắng lợi, Bác đã có những cống hiến to lớn trong việc xây dựng một Đảng tiên phong vững mạnh, thực hiện khối liên minh công nông vững chắc, tăng cường khối đại đoàn kết dân tộc, tổ chức một lực lượng vũ trang bách chiến bách thắng, xây dựng hoàn chỉnh một Nhà nước công nông đầu tiên ở Đông Nam Á.

Tất cả những cống hiến trên đây của Hồ Chủ tịch đã nói lên rằng đạo đức cách mạng bao gồm một chuỗi cố gắng phi thường để đạt tới thành công.

Đạo đức ấy đòi hỏi lời nói phải đi đôi với việc làm, mọi trách nhiệm phải được hoàn thành, mọi quyết tâm phải được thực hiện. Bác dạy : “Quyết tâm không phải ở hội trường, ở lời nói, mà phải quyết tâm trong công tác, trong hành động”⁽⁴⁾.

Đạo đức cách mạng đòi hỏi phải đạt được thành công với một tinh thần trách nhiệm cao ở mọi cương vị công tác. Một người có đạo đức khi nhận bất cứ một nhiệm vụ gì đều phải thấy đó là sự ủy nhiệm thiêng liêng mà Đảng và nhân dân đặt lên vai mình. Người ấy phải đem toàn tâm, toàn ý vào công việc. Bác Hồ nghiêm khắc lên án những kẻ “nói hay làm dở”, những kẻ ngoài miệng thì yêu Tổ quốc, yêu chủ nghĩa xã hội, nhưng trong thực tế lại ngại khó khăn, sợ gian khổ, lười suy nghĩ, thiếu tính toán, làm hỏng kế hoạch, bỏ lỡ chương trình, không hoàn thành được nhiệm vụ trước Đảng, trước nhân dân, những người ấy đã tự tách mình ra khỏi đạo đức cách mạng của Bác.

⁽³⁾ Báo Nhân dân, 24 - 5 - 1970

⁽⁴⁾ Hồ Chủ tịch với các lực lượng vũ trang nhân dân, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1962, tr. 137.

IV

MỘT NHÂN CÁCH TUYỆT VỜI QUA RÈN LUYỆN VỀ THỬ THÁCH

Cuộc đời của Bác Hồ là một quá trình gian nan, rèn luyện với tinh thần kiên trì của người cộng sản và phương pháp khoa học của chủ nghĩa mac - Lê-nin.

Phương pháp rèn luyện trong đạo đức phong kiến đã bao gồm hàng loạt những công thức để trói buộc con người. Lối rèn luyện ấy tạo nên một kiểu đạo đức quá chú trọng những cái vụn vặt hằng ngày mà bỏ qua cái lớn lao của Tổ quốc và nhân loại.

Đạo đức của Bác Hồ là đạo đức giải phóng cho con người và đạo đức của con người được giải phóng. Đạo đức ấy bao gồm những phẩm chất cao đẹp nhất của người chiến sĩ cách mạng. Đạo đức ấy vì thế đã hoàn toàn trái ngược với mọi đạo đức cũ cả về mục tiêu chiến đấu và biện pháp rèn luyện. Nó tạo ra một khối óc sáng suốt, một trái tim nồng nhiệt, một khí phách anh hùng từ trong lò lửa của chiến đấu. Biện pháp của nó dựa vào nhận thức khoa học, chứ không phải dựa vào niềm tin mù quáng. Biện pháp ấy làm cho con người ngẩng cao đầu, đầy niềm tự hào trước trách nhiệm chinh phục và cải tạo thế giới, chứ không làm cho con người nhỏ bé đi như một kẻ tội lỗi, yếu hèn.

Bác Hồ đã hằng ngày bền bỉ rèn luyện bản thân nhưng sự rèn luyện đó không phải là một mục đích tự thân. Không phải Bác muốn cho mình trở thành thanh cao hơn người khác. Ở Bác, sự rèn luyện chỉ là phương tiện để tạo ra những phẩm chất cần thiết mà sự nghiệp cách mạng đang đòi hỏi ở Bác. Chính lý tưởng lớn lao vì Tổ quốc mà đồng bào đã đem lại ý nghĩa cho những đức tính hằng ngày của Bác, khiến cho những cái vốn nhỏ bé ở Bác cũng trở nên cao đẹp. Cũng chính lý tưởng ấy đã khiến cho đạo đức của Bác trở thành hoàn chỉnh, từ ý nghĩa đến hành động, từ việc lớn đến việc nhỏ, từ trách nhiệm chung đến đời sống riêng tư.

Khi người ta đã có những tình cảm sâu sắc nhất đối với Tổ quốc và nhân dân thì tình cảm ấy nhất định sẽ bộc lộ sáng ngời trong mối quan hệ hằng ngày với mọi người xung quanh. .

Khi người ta đã đặt lợi ích của tập thể, của giai cấp, của dân tộc lên trên tất cả, thì nhất định người ấy sẽ đối xử đúng mức với lợi ích riêng tư và tìm thấy hạnh phúc cao nhất của mình trong lợi ích tập thể.

Ra đời trong gia đình thanh bạch, giữa quê hương nghèo túng, Bác Hồ đã sớm tập cho mình một lối sống khắc khổ, khiến sau đó Người đã dễ dàng gạt bỏ mọi cán đở của giàu sang, vượt qua mọi thử thách cay đắng rét.

Người biến mọi khó khăn, nguy hiểm, khổ đau của mình thành môi trường rèn luyện. Những ngày rét buốt ở pa-ri, ăn một mẩu bánh mì và sưởi ấm bằng một viên gạch nướng. Bác đã ngày đêm học tập ngoại ngữ, nghiên cứu chủ nghĩa Mác - Lê-nin, tìm hiểu đời sống của những người cùng khổ, gia nhập phong trào công nhân và luôn luôn rèn mình trong chiến đấu cách mạng.

Trong nhà tù, bị trói, bị cùm, đói rét và ghẻ lở, Người vẫn luôn gần gũi, an ủi những người oan ức, tiếp tục suy nghĩ về đường lối cách mạng Việt Nam, tranh thủ

viết những bài thơ tuyệt tác, nói lên khí phách anh hùng của người cộng sản. Gian khổ ấy tiếp tục rèn luyện Người càng kiên cường hơn, sáng suốt hơn, như “vàng luyện thêm trong, ngọc mài thêm sáng”.

Khi làm Chủ tịch một nước, có đầy đủ những phương tiện cho cuộc sống vật chất cao nhất, nhưng Bác vẫn rèn mình trong khắc khổ như xưa, tiếp tục nêu lên một mẫu mực về tiết kiệm, lao động và học tập.

Bác Hồ đã thực hiện một tinh thần tiết kiệm nghiêm khắc nhất. Nhưng đây không phải là chủ nghĩa khổ hạnh tôn giáo, mà chỉ vì Bác “ăn không ngon, ngủ không yên khi đồng bào còn chịu khổ”. Chính Bác đã nói : “Người ta ai cũng muốn ăn ngon, mặc đẹp nhưng muốn phải cho đúng thời, đúng hoàn cảnh. Trong lúc nhân dân ta còn thiếu thốn, mà một người nào đó muốn riêng hưởng ăn ngon, mặc đẹp, như vậy là không đạo đức ⁽⁵⁾”.

Bác Hồ thường nhắc chúng ta câu nói của Lê-nin, người thầy của cách mạng vô sản thế giới: “Học tập, học tập nữa, học tập mãi”. Và chính Người thực hành đúng câu nói đó. Suốt đời, Bác đã không ngừng học tập để nâng cao hiểu biết. Học lý luận cũng như học ngoại ngữ, học nói cũng như học viết, Bác đều đề công phu rèn luyện nhẫn nại và kiên trì đạt tới đỉnh cao nhất.

Bác Hồ thường xuyên rèn luyện thân thể, Bác tập thể dục đều đặn, làm quen với nóng rét, gió sương, tạo cho bản thân một sức khỏe khá tốt để làm việc cho dẻo dai và khắc phục những trở ngại của ốm đau, thiếu thốn.

Trong những biện pháp rèn luyện đạo đức cách mạng, Bác Hồ rất chú trọng tới việc phê bình, tự phê bình. Đó là biện pháp dựa vào tự giác của cá nhân, sự giúp đỡ thân yêu của tập thể để phát hiện kịp thời và ngăn chặn từ đầu những sai lầm khuyết điểm.

Đạo đức cách mạng không thể ngồi ở trong nhà để tu dưỡng, đạo đức cách mạng chỉ có thể hình thành trong ngọn lửa chiến đấu của giai cấp và dân tộc. “Lửa thử vàng, gian nan thử sức”, Bác Hồ đã luôn luôn nhắc nhở chúng ta điều ấy. Chính qua lò lửa cách mạng ấy mà Đảng ta đã đào tạo hàng vạn, hàng vạn những anh hùng và chiến sĩ một lòng một dạ đấu tranh cho sự nghiệp cách mạng, nêu lên những tấm gương tuyệt vời về đời sống, chiến đấu, lao động, học tập theo lời nói và việc làm của Bác.

Với những tinh thần gian nan rèn luyện như thế, Bác Hồ đã đạt tới mẫu mực hoàn chỉnh của một nhân cách mới, nhân cách của giai cấp công nhân và dân tộc Việt Nam nhân cách của thời đại anh hùng, nhân cách hoàn chỉnh của con người xã hội chủ nghĩa.

Với một nhân cách như thế thì ở thế gian này, nghèo khó nào có thể chuyển lay, giàu sang nào có thể quyến rũ, uy vũ nào có thể khuất phục?

⁽⁵⁾ Hồ Chủ tịch với các lực lượng vũ trang nhân dân, Nxb, Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1962, tr. 125.

V

MỘT TÂM GƯƠNG SÁNG MÃI CHO CHÚNG TA HÔM NAY

Mỗi giai đoạn cách mạng bao giờ cũng là một quá trình đầy gian nan, một cuộc thử vàng đối với người cán bộ. Trong lò lửa của cuộc chiến đấu mới, đội ngũ cách mạng được tôi luyện thêm, càng dày dặn về kinh nghiệm, sắc bén về nhận thức, vững vàng về ý chí, càng trưởng thành về mọi mặt, trở nên những vốn quý nhất của Đảng.

Nhưng mỗi giai đoạn cách mạng cũng là một quá trình đào thải nghiêm khắc nhất đối với mọi cái lỗi thời. Nó kiên quyết gạt sang bên đường những phần tử thoái hóa đã không còn đủ phẩm chất và năng lực đáp ứng với nhiệm vụ mới. Lịch sử cách mạng luôn luôn chứng minh điều đó. Có những người đã chiến đấu xuất sắc khi phong trào đang lên, nhưng lại hoang mang trước nguy hiểm, dao động trong khó khăn, ngục ngã và đầu hàng trước sự khủng bố của địch. Có những người đã không sợ khổ, sợ chết trong gian nguy, nhưng lại sa vào sự cán dỡ của cuộc sống hưởng lạc. Có người đã hăng hái, dũng cảm trong lửa đạn của quân thù, nhưng lại thiếu kiên nhẫn trong lao động cần cù. Không bền bỉ trong công tác thầm lặng, không vượt nổi những khó khăn của đời sống riêng tư.

Mỗi giai đoạn cách mạng lại còn là một dịp tiếp thu vào hàng ngũ những nhân tố mới. Chính nghĩa sáng ngời và sự nghiệp quang vinh của Đảng cổ vũ nhân dân ta tiến về phía trước. Từ đội ngũ trùng điệp của công nhân, nông dân và trí thức xã hội chủ nghĩa, Đảng luôn luôn đón nhận vào đội ngũ của mình những thành phần ưu tú nhất, tìm ở đây một nguồn bổ sung vô tận. Mỗi giai đoạn cách mạng vì thế lại là một mùa xuân mới, để như một cây xanh tràn đầy nhựa sống. Đảng ta ngày một mạnh thêm ra và trẻ mãi không già.

Nếu mỗi giai đoạn cách mạng là một quá trình thử thách, thì chúng ta lại đang bước vào một cuộc thử thách lớn lao nhất. Cuộc đấu tranh giữa hai con đường xã hội chủ nghĩa và tư bản chủ nghĩa đang riển ra trên quy mô toàn quốc sẽ dần dần đem lại những thắng lợi to lớn cho giai cấp công nhân và nhân dân Việt Nam. Tuy nhiên, cuộc đấu tranh ấy đang diễn biến vô cùng phức tạp, với những thuận lợi và khó khăn mới, với những tác động qua lại giữa các mặt kinh tế, chính trị, văn hóa, kỹ thuật, giữa công nghiệp và nông nghiệp, giữa tích lũy và tiêu dùng, giữa truyền thống và hiện đại, giữa hôm nay và ngày mai, giữa những cái tiến bộ và cái lạc hậu trong đời sống xã hội, giữa cái đúng và cái sai trong tư tưởng và hành động của mỗi con người. Những yếu kém và thiếu sót của chúng ta về những mặt quản lý kinh tế, xã hội cũng kéo theo những khó khăn về sinh hoạt ở mỗi gia đình, mỗi cá nhân. Để nhanh chóng vượt qua những thử thách đó và đẩy mạnh sự nghiệp cách mạng trong hoàn cảnh này, Đảng ta đòi hỏi một sự nỗ lực phi thường trong hàng ngũ cán bộ và trong toàn thể nhân dân, đòi hỏi mỗi người nhận lấy trách nhiệm của bản thân mình và phấn đấu với quyết tâm cao nhất.

Kỷ niệm 96 năm ngày sinh của Bác Hồ vĩ đại, học tập đạo đức cách mạng của Bác, cán bộ ta, nhân dân ta càng hăng hái tiến lên giành những thành tích mới, tin tưởng ở sự nghiệp cách mạng và ở bản thân mình. Trong khi đó thì có những người không nhìn rõ mục tiêu cao cả của cách mạng, không nhận rõ trách nhiệm và vị trí chiến đấu của mình, không kiên định được trong giai đoạn mới.

Trong đất nước mà nền sản xuất nhỏ đã suốt mấy ngàn năm bao trùm đời sống kinh tế, chúng ta không thể một lúc quét sạch hết những tư tưởng và tình cảm nhỏ bé của tầng lớp tiểu tư hữu. Không nghiêm khắc với bản thân mình, không phấn đấu để vươn lên thì con người tiểu tư sản nhất định sa vào những ý nghĩ tầm thường, và sẽ đánh mất dần những phẩm chất đạo đức của người cách mạng. Cho nên, trong hoàn cảnh hiện nay, trước những thử thách mới, tiến về phía trước hay bị gạt lại bên đường điều đó tùy thuộc vào sự phấn đấu của bản thân mỗi người, ở chỗ mỗi người có kiên trì rèn luyện bản thân, có vươn được tới những phẩm chất đạo đức cách mạng mà Bác Hồ từ bao năm đã dạy dỗ cán bộ ta, nhân dân ta hay không.

Ngày nay, hàng loạt những vấn đề mới của cách mạng đang được đặt ra trước đảng ta và nhân dân ta. Cuộc chiến đấu sẽ được diễn ra dưới nhiều hình thức phong phú trên mọi lĩnh vực kinh tế, chính trị và tư tưởng. Chủ nghĩa xã hội sẽ được phát triển trên cơ sở của nền đại sản xuất với khoa học và kỹ thuật tiên tiến. Đời sống hằng ngày sẽ đem lại nhiều đổi mới trong suy nghĩ, tình cảm và hành động. Đạo đức cũ còn để lại tàn dư trong xã hội mới và đạo đức phản động còn tiếp tục tấn công từ bên ngoài. Đạo đức mới trong quá trình đấu tranh với những mặt tiêu cực ấy sẽ dần được hoàn thiện qua rất nhiều thử thách.

Chân lý đạo đức cũng như mọi chân lý đều mang tính tương đối. Nó là sự phản ánh tồn tại xã hội, nên tất nhiên sẽ thay đổi theo sự thay đổi của xã hội hôm nay và ngày mai. Nhân dân ta, con người làm chủ tập thể sẽ xuất phát từ yêu cầu cụ thể của hoàn cảnh mỗi lúc mà quy định hành vi đạo đức của mình. Bác Hồ không ghi sẵn cho chúng ta những giải pháp cụ thể. Nhưng lý tưởng hành động và nhân cách của Người, phương pháp rèn luyện của Người sẽ vĩnh viễn là kim chỉ nam cho đạo đức của chúng ta trước mọi diễn biến của cuộc sống.